

Věc C-930/19

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

20. prosince 2019

Předkládající soud:

Conseil du contentieux des étrangers (Belgie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

13. prosince 2019

Žalobce:

X

Žalovaný:

État belge

1. Předmět sporu a údaje o něm

- 1 Alžírský státní příslušník X uzavřel dne 26. září 2010 v Alžíru (Alžírsko) manželství s S.K., která je francouzskou státní příslušnicí. Pan X přicestoval dne 22. února 2012 na belgické území, aby se připojil ke své manželce, která byla oprávněna pobývat v Belgii. Panu X byla vydána pobytová karta rodinného příslušníka občana Evropské unie.
- 2 Manželé X a S.K. mají jedno dítě.
- 3 Po téměř pěti letech manželství a dvou letech společného soužití v Belgii byl pan X, který se stal obětí násilí ze strany své manželky (nadávky, fyzické útoky a vyhrožování zabitím), nucen opustit společnou domácnost. Pan X se dne 22. května 2015 odstěhoval na jinou adresu než jeho žena a dcera. Od té doby žijí odděleně. S.K. žije od 10. září 2015 s jejich dítětem ve Francii.
- 4 Dne 14. prosince 2017 žalovaný ukončil právo pobytu pana X. Uvádí, že pan X se zajisté nacházel v „obzvláště obtížné situaci“ (násilí v manželství). Dodává

nicméně, že pan X neprokázal, že má vlastní prostředky na obživu, aby již nebyl odkázán na sociální podporu, jak to vyžadují belgické právní předpisy.

- 5 Dne 26. ledna 2018 podal pan X ke Conseil du Contentieux des Étrangers (Soud pro cizinecké věci) žalobu znějící na zrušení tohoto rozhodnutí.

2. Dotčená ustanovení unijního práva

Listina základních práv Evropské unie

- 6 Článek 20 uvádí:

„Rovnost před zákonem

Před zákonem jsou si všichni rovni.“

- 7 Článek 21 uvádí:

„Zákaz diskriminace

1. Zakazuje se jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci.

2. V oblasti působnosti Smluv, a aniž jsou dotčena jejich zvláštní ustanovení, se zakazuje jakákoli diskriminace na základě státní příslušnosti.“

Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny

- 8 Článek 15 uvádí:

„1. Nejpozději po pěti letech pobytu a za předpokladu, že rodinnému příslušníkovi nebylo uděleno povolení k pobytu z jiných důvodů, než je sloučení rodiny, mají manžel nebo nesezdaný partner a dítě, které dosáhlo plnoletosti, právo na samostatné povolení k pobytu, nezávislé na povolení k pobytu osoby usilující o sloučení rodiny, na základě podání žádosti, pokud se vyžaduje.

Členské státy mohou omezit udělení povolení k pobytu uvedené v prvním pododstavci manželovi nebo nesezdanému partnerovi v případech rozpadu rodinného vztahu.

2. Členské státy mohou vydat samostatné povolení k pobytu zletilým dětem a příbuzným v přímé vzestupné linii, na které se vztahuje čl. 4 odst. 2.

3. V případě ovdovění, rozvodu, rozluky nebo úmrtí nejbližších příbuzných v přímé vzestupné nebo sestupné linii může být samostatné povolení k pobytu vydáno na základě žádosti, pokud se vyžaduje, osobám, které na území vstoupily z důvodu sloučení rodiny. Členské státy stanoví předpisy zajišťující udělení samostatného povolení k pobytu v případě obzvláště obtížných okolností.

4. Podmínky týkající se udělení a doby trvání samostatných povolení k pobytu stanoví vnitrostátní právo.“

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS

9 Článek 13 uvádí:

„Zachování práva pobytu rodinných příslušníků v případě rozvodu, prohlášení manželství za neplatné nebo ukončení registrovaného partnerství

1. [...]

2. Aniž je dotčen druhý pododstavec, nevede rozvod nebo prohlášení manželství za neplatné ani ukončení registrovaného partnerství podle čl. 2 odst. 2 písm. b) ke ztrátě práva pobytu rodinných příslušníků občana Unie, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu, pokud:

[...]

c) je to opodstatněno obzvláště obtížnými okolnostmi, například u osob, které se během manželství nebo registrovaného partnerství staly obětí domácího násilí; nebo

[...]

Právo pobytu dotyčných osob, které nezískaly právo trvalého pobytu, je podmíněno prokázáním skutečnosti, že jsou zaměstnanými osobami nebo osobami samostatně výdělečně činnými nebo že mají pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu, a jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském členském státě kryta všechna rizika, nebo jsou příslušníky rodiny osoby splňující tyto požadavky a tato rodina byla již založená v hostitelském členském státě. [...].“

3. Stanoviska účastníků řízení

3.1. X

- 10 Pan X si stěžuje na neodůvodněné nerovné zacházení, kterému je vystaven jakožto manžel občana Unie ve srovnání s manželem či manželkou státního příslušníka třetí země s neomezeným právem pobytu, zejména pokud je společné soužití ukončeno v důsledku domácího násilí.
- 11 Jeho právo na zachování pobytu je totiž v podstatě podmíněno tím, že musí pracovat nebo mít dostatečné prostředky, zatímco v druhém případě totéž právo takto podmíněno není.
- 12 Pan X tvrdí, že tato diskriminace je v rozporu zejména s články 20 a 21 Listiny.

3.2. Žalovaný

- 13 V projednávané věci žalobce neprokázal, v čem je jeho situace (jakožto rodinného příslušníka občana Evropské unie) srovnatelná se situací rodinného příslušníka státního příslušníka třetí země, který má neomezené právo pobytu.
- 14 Situaci občanů Unie nelze srovnávat se situací státních příslušníků třetího státu. Totéž platí pro situaci jejich (bývalých) rodinných příslušníků.
- 15 I za předpokladu, že by srovnávané kategorie byly shodné, což nejsou, rozdílné zacházení, kterého se dovolává žalobce, spočívá na objektivním kritériu a nemůže být považováno za nepřiměřené.
- 16 Napadeným zákonným ustanovením, které stanoví podmínku existence prostředků, jsou totiž do vnitrostátního práva prováděna ustanovení směrnice 2004/38 a zejména její článek 13.
- 17 Kromě toho pokud jde o zásadu zákazu diskriminace zakotvenou v článku 21 Listiny, jeho odstavec 2 odpovídá čl. 18 prvnímu pododstavci SFEU (bývalý článek 12 ES) (viz vysvětlení k Listině základních práv [Úř. věst. 2007, C 303, s. 2]). Soudní dvůr přitom rozhodl, že „toto ustanovení [...] [se nemá] použít v případě eventuálního rozdílného zacházení mezi státními příslušníky členských států a státními příslušníky třetích států“ (rozsudek ze dne 4. června 2009, Vatsouras a Koupatantze, C-22/08 a C-23/08, EU:C:2009:344, bod 52). Z toho plyne, že čl. 21 odst. 2 Listiny se má použít pouze v situacích, kdy je státní příslušník členského státu podroben ve srovnání s příslušníky jiného členského státu diskriminačnímu zacházení pouze na základě státní příslušnosti, čemuž tak v projednávané věci není. V projednávané věci tedy nelze konstatovat žádnou diskriminaci z hlediska článku 21 Listiny.

4. Závěry Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké věci)

- 18 Soud pro cizinecké věci konstatuje, že s rodinnými příslušníky, kteří jsou obětmi domácího násilí, je skutečně zacházeno rozdílně podle toho, zda jim bylo povoleno sloučení rodiny s občanem Unie nebo se státním příslušníkem třetí země oprávněným pobývat v Belgii.
- 19 V obou případech mají v případě ukončení společného soužití z důvodu násilí zajisté nárok na zachování práva pobytu, avšak na rozdíl od rodinných příslušníků občana Unie nejsou rodinní příslušníci státního příslušníka třetí země, kteří se stali obětí tohoto násilí, povinni předložit jiný důkaz, než důkaz o násilí.
- 20 Cour Constitutionnelle de Belgique (Ústavní soud Belgie) již rozhodl, že totéž rozdílné zacházení mezi rodinnými příslušníky belgického státního příslušníka a rodinnými příslušníky státního příslušníka třetí země není odůvodněné, přičemž nicméně zdůraznil, že dotčená ustanovení „se uplatní na rodinné příslušníky belgického občana, který nevyužil svého práva na volný pohyb. V tomto případě uplatnění [zákonných] podmínek na rodinné příslušníky v Belgii neplyne z provedení směrnice 2004/38/ES, ale spočívá na autonomním rozhodnutí zákonodárce.“ (rozsudek č. 17/2019 ze dne 7. února 2019).
- 21 V projednávané věci žalovaný uplatnil zákonné ustanovení, které provádí ustanovení směrnice (čl. 13 odst. 2 směrnice 2004/38/ES). Tento režim se liší od režimu stanoveného v jiné směrnici pro rodinné příslušníky státního příslušníka třetí země (článek 15 směrnice 2003/86/ES).
- 22 Podle ustálené judikatury Soudního dvora nemají vnitrostátní soudy pravomoc rozhodovat o protiprávnosti unijních aktů (rozsudek ze dne 22. října 1987, Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, bod 15). V důsledku toho má Soud pro cizinecké věci za to, že je nezbytné položit Soudnímu dvoru otázku týkající se diskriminace plynoucí z toho, že unijní normotvůrce zachází rozdílně se dvěma kategoriemi rodinných příslušníků, na které se vztahují dva různé unijní právní nástroje.
- 23 Každý legislativní akt Unie musí být možné přezkoumat z hlediska zásady rovného zacházení nebo zásady zákazu diskriminace, jak jsou zakotveny v člancích 20 a 21 Listiny. Není-li konformní výklad možný, musí být tento akt prohlášen za neplatný a vnitrostátní ustanovení přijatá k jeho provedení budou zrušena.
- 24 Konečně pokud jde o argumentaci žalovaného stran uplatnění článku 21 Listiny (viz bod 17), má Soud pro cizinecké věci za to, že na ni nemusí odpovídat, neboť Soudní dvůr rozhodne o tom, zda se v projednávané věci uplatní článek 20 nebo čl. 21 odst. 1 nebo 2 Listiny.
- 25 S ohledem na výše uvedené se Soud pro cizinecké věci domnívá, že musí požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se toho, zda je stanovení

další obecné podmínky v čl. 13 odst. 2 směrnice 2004/38/ES v souladu s články 20 a 21 Listiny, a tudíž toho, zda je toto ustanovení unijního práva platné.

5. Předběžná otázka

- 26 Soud pro cizinecké věci pokládá Soudnímu dvoru na základě článku 267 SFEU následující otázku:

„Je čl. 13 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států v rozporu s články 20 a 21 Listiny základních práv Evropské unie v rozsahu, v němž stanoví, že rozvod nebo prohlášení manželství za neplatné ani ukončení registrovaného partnerství nevede ke ztrátě práva pobytu rodinných příslušníků občana Unie, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu – mimo jiné pokud je to opodstatněno obzvláště obtížnými okolnostmi, například u osob, které se během manželství nebo registrovaného partnerství staly obětí domácího násilí – avšak pouze pod podmínkou, že dotyčné osoby prokážou, že jsou zaměstnanými osobami nebo osobami samostatně výdělečně činnými nebo že mají pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu, a jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském členském státě kryta všechna rizika, nebo jsou příslušníky rodiny osoby splňující tyto požadavky a tato rodina byla již založená v hostitelském členském státě, zatímco čl. 15 odst. 3 směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny, který stanoví stejnou možnost zachování práva pobytu, posledně uvedenou podmínku pro zachování tohoto práva nestanoví?“